

A harctevékenységek hadtápbiztosításának komplex tervezéseiről

Csabai György őrnagy

Az elmúlt évek harcászati gyakorlatain az ezred és a hadosztály hadtáptörzsek többségénél gyakori problémát jelentett a várható harctevékenység hadtápbiztosítása tervezési munkálatainak teljeskörű elvégzése.

Tapasztalataink szerint az okok *az alábbiakra vezethetők vissza:*

- a) az érvényben levő utasítások bizonyos mértékű elavultsága;
- b) az elmúlt években készített segédletek, módszertani útmutatók nagy mennyiségű és sok felesleges tervek és okmányok elkészítését írják elő;
- c) a hadtápbiztosítás tervezésére – gyakorlatainkon esetenként – ma már irreálisan minimális idő kerül biztosításra;
- d) az egyes hadtáptörzsek összekovácsolatlanul vonulnak el a gyakorlatokra;
- e) a parancsnokok az elfogultságuk és a leterheltségük következtében érdemileg nem képesek elbírálni az eléjük jövahagyásra tett terveket és
- f) a meglévő munkagrafikonok sablonos alkalmazása következtében az egyes folyamatok elnagyolva kerülnek végrehajtásra.

Oláh István vezérezredes elvtárs a Magyar Néphadsereg vezérkari főnöke a tervezőmunkáról a következőket írja, a Honvédelem 1982. évi 8. számában:

„Tervezőmunkánk javulása ellenére, még nem használjuk ki kellően a párhuzamos tervezésben rejlő előnyöket ott, ahol erre egyébként mód nyílik. Emiatt kevesebb idő jut a végrehajtásban dolgozók tervező és szervező tevékenységére, aminek káros hatása főleg a gyakorlatokon, a kiképző-, nevelőmunkában, a katonák felkészítésében jelentkezik”.

A „DUNA-83” gyakorlaton az MNHF-ség kutató csoportjának a munkájáról készült jelentésében (00155/9/1982) a következő megállapítás található: „A harctevékenység hadtápbiztosításának tervezésében sok a sablonos, formális vonás. A hadtáp elhatározás nincs mindenkor kellő összhangban a konkrét helyzet követelményeivel. A tervek az adott vezetési szinteken nincsenek úgy ki-munkálva, hogy annak alapján irányítani lehetne a végrehajtást”.

A cikk célja az, hogy a különböző gyakorlatokon megszerzett tapasztalatok felhasználásával bemutassa a hadtápbiztosítás célszerű tervezését, kerülve a felesleges munkafolyamatokat és a „bürokratikus papírgyártásra” való törekvést.

A hadtápbiztosítás tervezése, napjaink gyakorlata és elmélete szerint, két részre osztható, így a hadtápbiztosítás komplex tervezésére, – mely a tanulmány szűkebben vett tárgya – és a biztosítás szolgálati áganként történő tervezésére.

Mindenekelőtt, bevezetőként szögezzük le azt, hogy a *hadtápbiztosítás tervezése az ezred (hadosztály) harctevékenysége tervezésének fontos, és elválaszthatatlan alkotóeleme.*

A hadtápbiztosítás tervezésének célját:

– az alegységek, egységek és magasabbegységek hadtápbiztosításával kapcsolatos feladatok végrehajtására a hadtáp erőinek és eszközeinek alkalmazása módszerének, sorrendjének, határidejének, az együttműködésnek;

– a hadtáp felépítésének;

– az anyagi eszköz-szükségletek megállapításának és elosztásának;

– a sebesültek kiürítésének és ellátásának;

– a hadtáp-élet, működő és teljesítőképessége fenntartásának, és

– a hadtápvezetés *rendszerabálya*inak a kidolgozása képezi.

A harctevékenység hadtápbiztosításának tervezése elé hármas követelmény állítható. Ezek megítélésem szerint a következők lehetnek:

az első: a parancsnok – a tervezés során – megalapozott javaslatokhoz jusson, még az elhatározása meghozatala előtt;

a második: körültekintő, használható, egyszerű és érthető hadtápbiztosítási tervek, okmányok kerüljenek kidolgozásra;

a harmadik: a hadtápbiztosítási tervből kiindulva az előírt időre hadtápparancsok, – intézkedések kerüljenek kiadásra az alárendeltek részére.

A harctevékenységek hadtápbiztosítása különböző tervezésének módszerei jól ismertek. Alapvető módszereknek a párhuzamos, a lépcsőzetes és a vegyes módszerek tekinthetők.

A párhuzamos módszer akkor kerülhet alkalmazásra, ha a tervezéshez és a felkészüléshez viszonylag kevés idő áll rendelkezésre. Lényegének az tekinthető, hogy az előljáró hadtáp-tagozat által kiadott előzetes intézkedések alapján az alárendeltek az előljáróval azonos időintervallumban terveznek.

A lépcsőzetes módszer alkalmazása során az alsóbb hadtáp-tagozatok akkor kezdik el a hadtápbiztosítás tervezését, amikor az előljáró hadtáp-tagozat azt már befejezte, képviselői pedig a helyszínen megjelennek az ellenőrző és segítő funkciók együttes elvégzésére.

A vegyes módszer a párhuzamos és a lépcsőzetes módszer együttes alkalmazását jelenti.

Az egyes módszerek előnyei, hátrányai jól ismertek, ezért bővebb taglalással nem foglalkozom. A három módszer közül minden esetben a kialakult helyzetnek megfelelő ajánlatos követni, mert a sablonhoz való merev ragaszkodás, esetleg késést – a tervezett szakfeladatok nem teljes értékű végrehajtását idézheti elő.

A hadtápbiztosítás tervezése a kialakult harc- és hadtáphelyzethez alkalmazkodó, rugalmas „munkarendet”, munkafolyamatot igényel, mely elsősorban gazdálkodási folyamatnak tekinthető.

A következőkben az általunk javasolt munkarend kerül kissé bővebben kifejtésre.

A parancsnok hadtáphelyettes elsődleges feladata minden esetben a *feladat-tisztázás* elvégzése.

A feladat tisztázás folyamán:

A) *Elemzi:* 1. A várható harctevékenységet, annak jellegét, ütemét, mélységét, feszítettségét, az egyes feladatok teljesítésének idejét stb.

2. Az ezred, a hadosztály helyét és szerepét az előljáró harc-feladatában.

3. A fentiek közös kihatásait a hadtápbiztosításra.

B) *Tanulmányozza* az előljáró parancsnok hadtáphelyettes hadtápipntézkedését (parancsát), és közben *tisztázza:*

1. Az előljáró tagozat hadtáp magasabbegységeinek és egységeinek a települési, áttelepülési körleteinek helyét, időpontjait.

2. Az előljárótól a megerősítésre kiküldetésre kerülő hadtáp erők és eszközök alkalmazásának tervezett rendjét, az átadás-átvétel helyét és idejét.

3. A tervezett után- és hátraszállítási útvonalak igénybevételi lehetőségeit.

4. Az előljárótól érkező anyagi eszközök mennyiségét.

5. Az anyagi eszközök feltöltésének, utántöltésének módját.

6. A sebesültek kiürítésének rendjét.

7. A hadtáptechnika javítását stb.

A kapott feladat tisztázása után a parancsnok hadtáphelyettes rögtön

a) *meghatározza*

– a hadtáp helyét és szerepét a végrehajtandó harcfeladatban;

– az azonnal végrehajtandó feladatokat szóbeli utasítás formájában a hadtáp határidőre történő felkészüléséhez;

b) *időszám-etést készít és*

c) *tájékoztatja* a szolgálati ág főnökeit a várható harcfeladatokról és kiadja utasításait az elvégzendő szakfeladatokról, beleértve az alárendelt hadtáp-al-egység, egységparancsnokokat is.

Egész röviden térjünk vissza az időszámvetéshez, melynek elkészítéséhez nélkülözhetetlen a konkrét helyzet, a hadtáp lehetőségeinek és állapotának alapos, körültekintő ismerete. Az időszámvetésben – minden esetben – kerüljön meghatározásra, hogy mennyi idő áll rendelkezésre a kapott feladat teljesítésére, ebből mennyi a világos és a sötét napszak; mikorra kell befejezni a hadtápbiztosítás tervezését, milyen okmányr, jelentést kell eljuttatni (megtenni); és hogyan kerüljön végrehajásra a feladatok teljesítésének és a hadtáp készenlétének az ellenőrzése.

A szolgálati ág főnökök tájékoztatása és az azonnal foganasítandóbb intézkedések kiadása után kezdi el a parancsnok hadtáphelyettes a kialakult helyzet értékelését.

Tchát a *helyzet megítélése során* a parancsnok hadtáphelyettes értékeli:

1. A hadtáp alegységek és -egységek állományát, feltöltöttségét, kapacitását.

2. A hadtáp felépítését a várható harctevékenység jellegének megfelelően.

3. Az után- és hátraszállítási útvonalak állapotát, igénybevételének lehetőségeit.

4. Az anyagi eszközökkel való feltöltöttséget, annak mértékét, a szállítandó eszközök mennyiségét, a szállítótér helyzetét.

5. A várható hadtáp technikai eszköz veszteség mértékét, a hátraszállítás (vontatás) és a javítás rendjét.

6. A megítélhető, prognosztizálható egészségügyi veszteség mértékét, a sebesültek és betegek kiürítésének módját.

7. Az ellenség tömegpusztító fegyvereitől való védelmet, a hadtáp őrzés-védelmét, légvédelmet.

8. A harctevékenység körzetének gazdasági helyzetét, (ipar, mezőgazdaság-szolgáltatás) a meglévő infrastruktúra kihatásait.

A helyzetmegítélés elvégzése után a parancsnok hadtáphelyettes következtetéseket vonjon le a hadtápbiztosítás megszervezésére és *jelentse javaslatát* a parancsnoknak a hadtápbiztosításra vonatkozóan.

A javaslataiban – a hadtápbiztosítás megszervezésére – az alábbiakra célszerű kitérni (térképen alátámasztva):

1. *A hadtáp felépítésére*, azaz a hadtáp egységek és -alegységek honnan, hova, és milyen határidőre települnek át, a harctevékenysége megkezdése előtt és a harctevékenység folyamán.

2. *Az után- és hátraszállítási útvonalakra*, így az utak járhatóságának és fenntartásához szükséges erő- és eszközszükségletre, rajtuk a komendáns szolgálat megszervezéséig.

3. *Az anyagi biztosítás rendjére*, a fogyasztási normákra a harctevékenység megkezdéséig és az első harcnapra; a lérrehozandó készletek nagyságára; a személyi állomány (meleg) étellel való ellátásának tervezett módjára; a harc- és gépjárművek hajtó-, kenő- és karbantartó anyagokkal való feltöltésére, a feltöltés sorrendjére, helyére, idejére, stb.

4. *Az anyagi eszközök utánszállítására*, azaz, hogy kinck, milyen mennyiségben, mikorra és milyen eszközökkel kerül végrehajtásra; az utánszállításra, kitől és mennyi szállítóeszköz kerül bevonásra; és honnan lesznek a rakodó erők és eszközök biztosítva.

5. *Az egészségügyi biztosítás rendjére*, hogy hova települjenek az egészségügyi alegységek -egységek; milyen mérvű legyen az egészségügyi segély mértéke; hogyan valósujon meg a sérültek és a betegek kiürítés; kik és milyen egészségügyi erőkkel és eszközökkel kerülnek megerősítésre.

6. A fentiekén kívül javaslat készülhet a hadtáp-vezetési pontok, az alegységek és egységek, az anyagi eszközökkel megrakott szállítmány oszlopok őrzés-védelmére, oltalmazására, a hadtápvezetés célszerű módszerének megvalósítására.

A javaslatok megballgatása után a parancsnok a harctevékenység általános elgondolásából és a hadtáp lehetőségeinek számbavételéből kiindulva megboz-za elhatározását a hadtápbiztosításra, amelyben meghatározza:

- a hadtáp feladatait a felkészülés és a harctevékenység időszakára;
- a hadtáp települési körleteit, az áttelepülések rendjét, helyét, idejét;
- a megalakítandó anyagi eszközkészletek nagyságát, helyét és a készlet-képzés idejét;
- az utánszállítások konkrét megszervezését;

- a fogyasztási normákat;
- az ellátás, így többek között a harc- és gépjárművek, hajtó-, kenő- és karbantartó anyagokkal való feltöltésének körleteit, időpontjait;
- az egészségügyi biztosítás rendszabályait, és
- a hadtápkészlet idejét.

Az elhatározás meghozatala és a hadtápbiztosítás komplex tervezése a valóságban nem tekinthető elkülönülő folyamatoknak, hanem azok egymásba kölcsönösen kapcsolódó és összefüggő rendszabályok. Ezt a megállapítást többek között az is alátámaszta, hogy már az elhatározás előkészítése során ki kell dolgozni az alapvető (nagybani) hadtáp számvetéseket, meg kell határozni a szakfeladatok végrehajtásának rendjét, idejét, stb.

Valamennyi szintű felelős parancsnoknak jól kell érteni azt, hogy elhatározása a hadtápbiztosítás megszervezésére, a hadtápvezetésének legfelöllelőbb, legbonyolultabb eleme és szerves, elválaszthatatlan része a harctevékenység megvívására vonatkozó elhatározásának.

Ennek az összefüggésnek a tagadása, figyelmen kívül hagyása vagy akár csak a végrehajtásának késleltetése, vagy elmaradása a hadtáp munkájában a tervszerűtlenséghez és a kaosz előidézéséhez vezethet.

Előzetes intézkedések kiadása után kerül beindításra az alárendelt hadtáptagozatokban a tervező munka.

A parancsnok hadtáphelyettese (hadtáptörzs) munkarendjében a következőkben a *hadtápbiztosítási terv* elkészítése kerül előtérbe. Mít is tekinthetünk hadtápbiztosítási tervnek? A válasz a következő: „a hadtápbiztosítási terv – mint a harctevékenység megszervezése tervének része – a következő komplex dokumentumokat foglalja magába: a hadtáp megszervezésének tervét, az anyagi eszközök utánszállításának tervét, a fegyvernemi alegységek és egységek biztosításának terveit és a különböző szakmai számvetéseket.

A *hadtápbiztosítás megszervezésének terve* minden esetben térképen, rövid, írásos magyarázó feljegyzéssel kiegészítve készül. Egységesnek kell tekintenünk és készítenünk, akár hagyományos, akár tömegpusztító fegyverek alkalmazásának körülményeire kerül kidolgozásra. Követelmény a készítésével kapcsolatban az, hogy a parancsnok hadtáphelyettes irányítsa a kidolgozást, vagyis azt „albérletbe” a hadtáptörzsfőnököknek (tervező-szervező tisztnek) ő ne adja ki. A munkálatokba a szükséges szolgálati személyeket pedig feltétlenül vonja be. Aláírja a parancsnok hadtáphelyettes, a törzsfőnök és jóváhagyja a parancsnok.

A térképre az alábbiak kerüljenek felvitelre:

- az arcvonala vonalvezetése;
- a harc feladatok, a harcrend felépítése, a sávhatárok (védelemben a hadtápsávhatár);
- a hadtáp alegységek és -egységek települési körletei – a csapatok által elért terepszakaszoknak megfelelően;
- az előljáró hadtáptagozat hadtáp magasabbegységeinek, -egységeinek és -alegységeinek települési körletei, áttelepülésük időpontjai, helyei a harc feladatoknak megfelelően a hadosztály és az ezred érdekében;
- az után- és hátraszállítási utak vonalvezetése, a továbbfejlesztésük irányai, ki készíti elő, és tartja fenn az utakat, valamint azokon a forgalom szabályozás;

– a hadtápvezetési pontok (előjáró, saját és alárendelt) településének helyét, áttelepülésének irányát és idejét.

A *magyarázó feljegyzés* írásban készüljön, mintegy kiegészítve, azaz teljessé téve a hadtápbiztosítás megszervezésének tervét. I–VII. vagy akár több fejezetről is állhat. Ezek a fejezetek részleteiben az alábbiakat tartalmazhatják:

I. fejezet: a hadtáp alapvető feladatait;

II. fejezet: a hadtápegységek és -alegységek állományát, feltöltöttségét, személyi állománnyal, technikai eszközökkel és fegyverzettel;

III. fejezet: az anyagi biztosítás folyamatát, – mely tartalmazza az alapvető anyagfajtákat ellátási – számvetési mértékegységekben (hadosztálynál valamennyi egységre külön-külön is ki kell dolgozni);

IV. fejezet: az anyagi eszközök utanszállításának számvetéseit. – lőszer, üzemanyag, élelem és egyéb anyagokra kell készíteni. Alapját az anyagi eszközök szükséglete és a fegyvernemi főnökök igénylése képezi;

V. fejezet: az egészségügyi biztosítás feladatait, így a valószínű (lehetséges) egészségügyi veszteséget, az egészségügyi segélynyújtás mértékét, a közegészségügyi és járványügyi rendszabályokat, az egészségügyi anyagok szükségletét, és az ellátás rendjét;

VI. fejezet: a hadtáp élet-, működő- és teljesítőképesség fenntartására irányuló rendszabályokat, az ehhez szükséges erőket és eszközöket, beleértve a megerősítőket is;

VII. fejezet: a hadtápvetés megszervezését, így a hadtápvezetési pont helyét, áttelepülésének irányát, a híradást, a fontosabb összefegyvernemi és hadtápparancsnokok, főnökök hívójelét.

A vázolt tervezési folyamathoz a helyzethez, az elhatározás és a kialakult helyzethez igazodóan a parancsnok hadtáphelyettes vezeti a *munka térképét*. A munkatérkép olyan igénnyel készüljön, hogy arról a parancsnok hadtáphelyettes bármely helyzetben képes legyen rövid jelentést tenni az előjárónak a hadtáp helyzetéről, illetve meghatározni az alárendeltek szakfeladatait. Tartalmában közel kell állnia a hadtápbiztosítás megszervezésének terv-térképéhez.

Az elhatározás alárendeltekhez való eljuttatása rendszerint hadtápparancs (intézkedés) útján történhet. A hadtápparancs tartalma (és javasolt felépítése) a következő változaton kerül bemutatásra:

1. pont: a harctevékenység megkezdéséig hol települnek a hadtápegységek és -alegységek, a harcfelelősek teljesítéskor hova települjenek át (védelemben a tartalék körletek kijelölése és előkészítése);

2. pont: az után- és hátraszállítási útvonalak kijelölése a harctevékenységek megkezdéséig, a továbbfejlesztésük iránya, fenntartása, kijelölt erők és eszközök feladata;

3. pont: az előírt anyagi eszközkészletek létrehozásának helyei (raktárak, alárendeltek) és időpontjai;

4. pont: önálló bekezdésekben kell feladatot szabni az alárendelt ezredeknek (zászlóaljoknak) a hadtápbiztosításra a harctevékenység megkezdéséig, majd a harctevékenység folyamán a harcrendben elfoglalt helynek megfelelően (első lépcső, második lépcső, összefegyvernemi tartalék stb.).

Ebben a pontban minden egyes ezred (zászlóalj) számára *meghatározzák*:

- megalakítandó készletek nagyságát, idejét;
- az utánszállítás megszervezését;
- a sérült hadtáptechnika javításának és hátravontatásának rendjét;
- a sérültek és betegek kiürítésének rendjét;
- a harcnapra vonatkozó fogyasztási normákat.

5. *pont*: a hadtáp élet- és teljesítőképessége fenntartása, az arra kikülönített erők és eszközök alkalmazása;

6. *pont*: a hadtápvezéresi pont telepítésének, áttelepítésének helyei, iránya és ideje, a hadtápvezetés átadásának rendje a hadtápvezetési pont kiesése esetén és a hadtáp készenlétének, időpontjának meghatározása.

A hadtápparancsot a parancsnok, a törzsfőnök és a parancsnok hadtáphelyettes írja alá, a hadtáppintézkedést pedig csak a parancsnok hadtáphelyettese.

A fenti módon elkészített hadtápparancsból könnyen készíthetők az alárendeltek részére a hadtápparancs-kivonatok – melyek az előírt jogi követelményeknek is megfelelnek.

Az egyes hadtápszolgálatoknál nem ajánlatos 3–6-nál több számvetést készíteni, mert a nagyszámú okmányok a gyakorlati munka, a folyamatos szakági biztosítás rovására mehetnek. A szakági okmányok fajtái, tartalmuk meghatározása egy önálló tanulmányt igényelnek, ezért azokra jelen tanulmányban nem térek ki.

Természetesen a tervezés elvégzéséhez a tárgyi feltételek is szükségesek.

A hadtápbiztosítás tervezési folyamata ezzel befejezést nyert, de annak megszervezése tovább folyik a parancsnok hadtáphelyettes és a hadtáptörzs helyszíni segítő ellenőrzése, a hadtáp együttműködés elvégzése és más munkafolyamatokban.

*

E cikk, mint ahogy a bevezetőben jeleztem újszerűen veti fel a hadtápbiztosítás megtervezését, – de megtartja a már bevált tevékenységi formákat, módszereket.